

Informator o egzaminie maturalnym

od 2009 roku

**język łaciński
i kultura antyczna**

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	5
II. Podstawy prawne egzaminu	7
III. Matura w pytaniach uczniów	9
IV. Struktura i forma egzaminu	15
V. Wymagania egzaminacyjne	19
VI. Przykładowe arkusze i schematy oceniania	23
a) Poziom podstawowy	25
b) Poziom rozszerzony	41
VII. Przykłady wypowiedzi pisemnych	51

I. WSTĘP

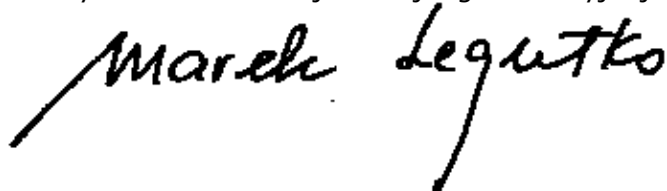
Oddajemy do rąk Państwa **Informator** o egzaminie maturalnym z języka łacińskiego i kultury antycznej, który pomoże w przygotowaniu się do egzaminu maturalnego w roku 2009 i następnych sesjach egzaminacyjnych. Znajdą w nim Państwo informacje o podstawowych aktach prawnych regulujących zasady przeprowadzania egzaminów, tekst **Standardów wymagań egzaminacyjnych**, opis struktury i formy egzaminu, opis wymagań egzaminacyjnych, przykładowe arkusze egzaminacyjne i przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w tych arkuszach.

Od sesji majowej w 2009 r. po raz pierwszy będzie można zdawać język łaciński i kulturę antyczną jako przedmiot obowiązkowy – na poziomie podstawowym albo rozszerzonym.

O zasadach tego egzaminu informujemy dwa lata przed jego przeprowadzeniem. Chcemy bowiem przekazać Państwu rzetelną informację, licząc na wszelkie uwagi i komentarze, które być może wskażą na konieczność pewnych usprawnień w przeprowadzaniu tego egzaminu.

Sugerujemy zatem uważne zapoznanie się z **Informatorem** i staranne przeanalizowanie wymagań, jakie musi spełnić zdający wybierający dany poziom egzaminu. Jest to ważne zarówno dla Państwa, jak i dla nas. Państwo dowiedzą się, jak będzie wyglądał egzamin, natomiast ewentualne uwagi i komentarze będą przydatne do poprawy jakości i rzetelności egzaminu oraz sposobów informowania o nim. Państwa sukces podczas egzaminu to również nasza satysfakcja. Życzymy zatem sukcesu!

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

II. PODSTAWY PRAWNE EGZAMINU

Podstawowym aktem prawnym wprowadzającym zewnętrzny system oceniania jest ustawa o systemie oświaty z 1991 roku wraz z późniejszymi zmianami (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami).

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów maturalnych są:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (DzU z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 października 1999 r. w sprawie wymagań, jakim powinni odpowiadać egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz warunków wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji egzaminatorów (DzU z 1999 r. Nr 93, poz.1071).

III. MATURA W PYTANIACH UCZNIÓW

1. Co mi daje egzamin maturalny?	Nowy egzamin maturalny zapewnia: a. jednolitość zadań i kryteriów oceniania w całym kraju, b. porównywalność wyników, c. obiektywizm oceniania (kodowane prace maturalne, oceniane przez zewnętrznych egzaminatorów), d. rzetelność oceniania (wszystkie oceny są weryfikowane) e. możliwość przyjęcia na uczelnię bez konieczności zdawania egzaminu wstępnego.
2. Jakie są podstawowe zasady egzaminu maturalnego od roku 2007?	1. Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w <i>Standardach wymagań egzaminacyjnych</i> . 2. Egzamin jest przeprowadzany dla absolwentów: a) liceów ogólnokształcących, b) liceów profilowanych, c) techników, d) uzupełniających liceów ogólnokształcących, e) techników uzupełniających. 3. Egzamin składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych. 4. Harmonogram przebiegu egzaminów ustala dyrektor CKE i ogłasza go na stronie internetowej CKE.
3. Jakie egzaminy trzeba obowiązkowo zdawać na maturze?	1. Obowiązkowe są egzaminy z: a) języka polskiego – w części ustnej i pisemnej, b) języka obcego nowożytnego – w części ustnej i pisemnej, c) przedmiotu wybranego przez zdającego (zdawanego tylko w części pisemnej) spośród następujących przedmiotów: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, a od roku 2009 również filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna. d) od roku 2010 matematyka będzie przedmiotem obowiązkowym dla wszystkich zdających. 2. Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych w punkcie 1., zdają dodatkowo egzamin z języka ojczystego w części ustnej i pisemnej.
4. Z jakich przedmiotów dodatkowych można zdawać maturę?	Absolwent może zdawać w danej sesji egzamin maturalny z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów dodatkowych: a) języka obcego nowożytnego, innego niż obowiązkowy – w części ustnej i pisemnej, b) języka kaszubskiego – tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach, c) w części pisemnej z przedmiotów wymienionych w odpowiedzi 1c na pytanie 3., jeżeli nie wybrał ich jako przedmiotów obowiązkowych, a także z informatyki, języka łacińskiego i kultury antycznej.

<p>5. Na jakim poziomie będzie można zdawać poszczególne egzaminy?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Egzaminy z przedmiotów obowiązkowych mogą być zdawane na poziomie podstawowym albo rozszerzonym z wyjątkiem części ustnej języka polskiego i języka mniejszości narodowej, które są zdawane na jednym poziomie, określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych. 2. Egzamin z przedmiotów dodatkowych jest zdawany na poziomie rozszerzonym. 3. Wyboru poziomu egzaminu z danego przedmiotu obowiązkowego zdający dokonuje w pisemnej deklaracji składanej przewodniczącemu szkolnego zespołu egzaminacyjnego na początku nauki w klasie maturalnej i potwierdzonej do 7 lutego roku, w którym przystępuje do egzaminu.
<p>6. Gdzie można zdawać maturę?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maturę zdaje się we własnej szkole. 2. W szczególnych wypadkach może zaistnieć konieczność zdawania części ustnej egzaminu z języków obcych poza własną szkołą (np. z powodu braku nauczycieli danego języka). 3. Zdający, którzy ukończyli szkołę w latach poprzednich, a ich szkoła została zlikwidowana lub przekształcona, są kierowani do szkoły lub ośrodka egzaminacyjnego wyznaczonego przez komisję okręgową.
<p>7. Kiedy można zdawać maturę?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maturę można zdawać raz w roku, w maju, według harmonogramu ustalonego przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. 2. Osoby, które z poważnych przyczyn zdrowotnych lub losowych nie mogą przystąpić do egzaminu maturalnego z jednego lub więcej przedmiotów w wyznaczonym terminie, mogą w dniu egzaminu złożyć do dyrektora OKE wnioski za pośrednictwem dyrektora szkoły o wyrażenie zgody na przystąpienie przez nich do egzaminu z danego przedmiotu lub przedmiotów w terminie dodatkowym w czerwcu.
<p>8. Jakie warunki muszą być zapewnione w sali egzaminacyjnej?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sala, w której jest przeprowadzany egzamin, musi spełniać warunki określone w przepisach bhp i przepisach ppoż. 2. Do sali egzaminacyjnej, w której jest przeprowadzana część pisemna egzaminu maturalnego, nie można wносить żadnych urządzeń telekomunikacyjnych ani korzystać z nich w tej sali, pod groźbą unieważnienia egzaminu. 3. Przy stoliku może siedzieć wyłącznie jeden zdający. 4. Na stolikach w trakcie pisania mogą znajdować się jedynie arkusze egzaminacyjne, przybory pomocnicze i pomoce dopuszczone przez dyrektora CKE. 5. Zdający chory lub niepełnosprawny w trakcie egzaminu może mieć na stoliku leki i inne pomoce medyczne przepisane przez lekarza lub konieczne ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. 6. Posiłki dla zdających i egzaminatorów mogą być dostępne jedynie na zewnątrz sali egzaminacyjnej poza czasem przeznaczonym na egzamin, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 5.

<p>9. Jak powinien być zorganizowany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. W skład zespołu przedmiotowego przeprowadzającego egzamin ustny wchodzi dwóch nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie może wchodzić nauczyciel uczący danego zdającego w klasie maturalnej. 2. W skład zespołu nadzorującego przebieg egzaminu pisemnego w danej sali wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie mogą wchodzić nauczyciele danego przedmiotu oraz wychowawca zdających. 3. Egzamin pisemny przebiega zgodnie z harmonogramem określonym przez dyrektora CKE. Szczegóły dotyczące pracy z arkuszem egzaminacyjnym z poszczególnych przedmiotów określa każdorazowo informacja zawarta w arkuszu egzaminacyjnym. 4. W czasie egzaminu pisemnego w sali egzaminacyjnej przebywają co najmniej trzej członkowie zespołu nadzorującego. 5. W czasie egzaminu zdający nie powinni opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu może zezwolić na opuszczenie sali tylko w szczególnie uzasadnionej sytuacji, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. 6. Członkowie zespołu nadzorującego przebieg egzaminu nie mogą udzielać wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować. 7. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania przebiegu egzaminu przewodniczący zespołu egzaminacyjnego przerywa egzamin danej osoby, prosi o opuszczenie sali egzaminacyjnej i unieważnia egzamin zdającego z danego przedmiotu. 8. Arkusze egzaminacyjne są zbierane po zakończeniu każdej części egzaminu.
<p>10. Jak sprawdzane są prace i ogłaszane wyniki matury?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszczególne arkusze egzaminacyjne z każdego przedmiotu są sprawdzane i oceniane przez egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i wpisanych do ewidencji egzaminatorów. Każdy oceniony arkusz jest weryfikowany przez egzaminatora zwanego weryfikatorem. 2. Wynik egzaminu jest wyrażony w procentach. 3. Wynik egzaminu z dodatkowego przedmiotu nie ma wpływu na zdanie egzaminu, ale odnotowuje się go na świadectwie dojrzałości. 4. Komisja okręgowa sporządza listę osób zawierającą uzyskane przez te osoby wyniki, i przesyła ją do szkoły wraz ze świadectwami dojrzałości.

<p>11. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za zdany?</p>	<p>Egzamin jest zdany, jeżeli zdający z każdego z trzech obowiązkowych przedmiotów (w przypadku języków zarówno w części ustnej, jak i pisemnej), uzyskał minimum 30% punktów możliwych do uzyskania za dany egzamin na zadeklarowanym poziomie. Zdający otrzymuje świadectwo dojrzałości i jego odpis wydane przez komisję okręgową.</p>
<p>12. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za niezdany?</p>	<p>Egzamin uważa się za niezdany jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> zdający z któregośkolwiek egzaminu obowiązkowego, w części ustnej lub pisemnej, otrzymał mniej niż 30% punktów możliwych do uzyskania na zadeklarowanym poziomie, w trakcie egzaminu stwierdzono, że zdający pracuje niesamodzielnie i jego egzamin został przerwany i unieważniony, w trakcie sprawdzania prac egzaminator stwierdził niesamodzielność rozwiązywania zadań egzaminacyjnych i unieważniono egzamin.
<p>13. Czy niezdanie ustnej części jednego ze zdawanych języków przerywa zdawanie dalszej części egzaminu?</p>	<p>Nie przerywa. Zdający przystępuje do kolejnych egzaminów we wcześniej ogłoszonych terminach.</p>
<p>14. Czy prace maturalne po sprawdzeniu będą do wglądu dla zdającego?</p>	<p>Na wniosek zdającego komisja okręgowa udostępnia zdającemu do wglądu sprawdzone arkusze, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora OKE.</p>
<p>15. Czy można powtarzać niezdany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> Absolwent, który przystąpił do wszystkich egzaminów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej i nie zdał jednego egzaminu (ustnego lub pisemnego) z przedmiotu obowiązkowego, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu, na tym samym poziomie w sesji poprawkowej w sierpniu. Absolwent, który nie zdał egzaminu z określonego przedmiotu obowiązkowego, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych przez 5 lat. Po upływie 5 lat od daty pierwszego egzaminu absolwent, o którym mowa w pkt 2., zdaje powtórny egzamin w pełnym zakresie. Przy powtórnym egzaminie z języka obcego lub obowiązkowego przedmiotu wybranego absolwent może wybrać odpowiednio inny język obcy lub inny przedmiot, o ile nie wybrał danego przedmiotu jako dodatkowego.
<p>16. Czy można poprawiać wynik uzyskany na egzaminie?</p>	<p>Absolwent, który chce podwyższyć wynik egzaminu z jednego lub kilku przedmiotów, ma prawo przystąpić ponownie do egzaminu w kolejnych latach.</p>
<p>17. Czy można zdawać inne przedmioty dodatkowe?</p>	<p>Absolwent ma prawo zdawać egzaminy z kolejnych przedmiotów dodatkowych. Wyniki tych egzaminów odnotowywane są w aneksie do świadectwa dojrzałości.</p>

<p>18. Kto może być zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych są zwolnieni z egzaminu z danego przedmiotu. 2. Laureatom i finalistom olimpiad uprawnienie wymienione w pkt 1. przysługuje także wtedy, gdy przedmiot nie był objęty szkolnym planem nauczania danej szkoły. 3. Osoba zwolniona z egzaminu będzie miała na świadectwie dojrzałości w rubryce danego przedmiotu wpisaną informację o równoważności zwolnienia z uzyskaniem 100% punktów na poziomie rozszerzonym oraz o uzyskanym na olimpiadzie tytule.
<p>19. Jaki wpływ na świadectwo maturalne będą miały oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej?</p>	<p>Oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej znajdują się na świadectwie ukończenia szkoły, natomiast na świadectwie dojrzałości są zamieszczone tylko wyniki egzaminów maturalnych i wyniki olimpiady, o ile będą podstawą zwolnienia z danego egzaminu.</p>
<p>20. Czy zdawanie matury jest konieczne, aby ukończyć szkołę?</p>	<p>Można ukończyć szkołę i nie przystąpić do matury, ponieważ nie jest ona egzaminem obowiązkowym. Jedynie te osoby, które będą chciały kontynuować naukę w wyższej uczelni, muszą zdać egzamin maturalny. Podobnie do niektórych szkół policealnych nie wystarczy świadectwo ukończenia szkoły, ale jest wymagane świadectwo dojrzałości.</p>
<p>21. Na jakich zasadach zdają egzamin absolwenci niepełnosprawni?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci niepełnosprawni lub niesprawni czasowo przystępują do egzaminu w powszechnie obowiązujących terminach i według obowiązujących wymagań egzaminacyjnych, w warunkach i w formie dostosowanych do rodzaju niesprawności. 2. Za zapewnienie warunków i formy przeprowadzania egzaminu odpowiednich do możliwości zdających o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiada dyrektor szkoły.
<p>22. Czy osoby z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać inne zadania niż pozostali zdający?</p>	<p>Na poziomie maturalnym dla osób dyslektycznych nie przewiduje się różnicowania arkuszy ani wydłużenia czasu ich rozwiązywania. Możliwe jest jedynie zastosowanie odrębnych kryteriów oceniania prac pisemnych.</p>
<p>23. W jakich sytuacjach można złożyć odwołanie od egzaminu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeżeli w trakcie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie były przestrzegane przepisy dotyczące jego przeprowadzenia, absolwent może w terminie 2 dni od daty egzaminu zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej. 2. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty ich otrzymania. 3. Rozstrzygnięcia dyrektora komisji okręgowej są ostateczne. 4. Nie przysługuje odwołanie od wyniku egzaminu.

<p>24. Jaka będzie matura absolwentów szkół z ojczystym językiem mniejszości narodowych?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowych mogą zdawać na egzaminie przedmiot lub przedmioty w języku polskim lub odpowiednio w języku danej mniejszości narodowej. Wyboru języka, w którym będzie zdawany przedmiot, absolwent dokonuje wraz z deklaracją wyboru przedmiotu, o której mowa w pytaniu 5. 2. Absolwenci szkół z językiem wykładowym mniejszości narodowych, którzy zdecydują się pisać maturę w języku ojczystym, otrzymają te same arkusze egzaminacyjne co pozostali uczniowie.
<p>25. Czy matura zapewni dostanie się na wybrany kierunek studiów?</p>	<p>Matura nie daje gwarancji automatycznego dostania się na studia. Warunki rekrutacji na daną uczelnię ustala senat tej uczelni. Ustawa o szkolnictwie wyższym zastrzega, że uczelnie nie będą organizować egzaminów wstępnych dublujących maturę. To znaczy, jeżeli kandydat na studia zdał na maturze egzamin z wymaganego na dany wydział przedmiotu, to jego wynik z egzaminu maturalnego będzie brany pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym.</p>

Opis egzaminu

1. Egzamin maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej ma formę pisemną. Jako przedmiot obowiązkowy może być zdawany na poziomie podstawowym albo rozszerzonym, a jako przedmiot dodatkowy – tylko na poziomie rozszerzonym.
2. Egzamin na poziomie podstawowym trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, testu sprawdzającego rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego oraz testu sprawdzającego znajomość kultury antycznej.
3. Egzamin na poziomie rozszerzonym trwa 180 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, sporządzeniu przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego oraz napisaniu w języku polskim wypracowania w związku z załączonymi tekstami kultury.

Szczegółowy opis arkuszy egzaminacyjnych

Poziom podstawowy

Arkusz egzaminacyjny dla poziomu podstawowego składa się z trzech części.

Część pierwsza polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego.

Test leksykalno-gramatyczny

Sprawdza operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych z języka łacińskiego i kultury antycznej dla poziomu podstawowego. Zawiera pytania zamknięte: wielokrotnego wyboru, dobierania, prawda – fałsz. Podstawowe czynności sprawdzane w teście to:

- uzupełnianie łacińskich zdań właściwą formą wyrazową
- dopasowywanie paralelnych form
- określanie zjawisk składniowych w zdaniu
- dokonywanie transformacji gramatycznych
- wyjaśnianie pojęć i terminów używanych we współczesnej polszczyźnie, pochodzących z języka łacińskiego.

Część druga polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego.

Test sprawdzający rozumienie tekstu

Zadania tej części dotyczą załączonego tekstu, który stanowi fragment oryginalnego dzieła napisanego w języku łacińskim. Ta część arkusza egzaminacyjnego sprawdza rozumienie ogólnego sensu tekstu, umiejętność wyszukiwania informacji szczegółowych, umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi elementami tekstu. Tekst ma objętość od 100 do 130 słów. Zadania mogą polegać na: wyborze wariantów dokończenia lub uzupełnienia zdań, wskazaniu zdań zgodnych z treścią tekstu, wskazaniu takiego znaczenia łacińskich wyrazów lub zwrotów, w jakim wystąpiły one w tekście, porządkowaniu informacji według kolejności występowania w tekście.

Część trzecia polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego znajomość kultury antycznej.

Test sprawdzający znajomość kultury antycznej

Zadania tej części testu mogą być zaopatrzone w materiał ilustracyjny, teksty źródłowe, plany, mapy. Sprawdzana tu jest znajomość elementów kultury antycznej, określonych w standardach wymagań dla poziomu podstawowego oraz umiejętność wykorzystania wiedzy do wskazywania i interpretowania związków kultury antycznej z kulturą współczesną.

Poziom rozszerzony

Arkusz egzaminacyjny dla poziomu rozszerzonego składa się z trzech części.

Część pierwsza polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego.

Test leksykalno-gramatyczny

Sprawdza operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych z języka łacińskiego i kultury antycznej dla poziomu rozszerzonego. Zawiera pytania zamknięte: wielokrotnego wyboru, dobierania, prawda – fałsz. Podstawowe czynności sprawdzane w teście to:

- uzupełnianie łacińskich zdań właściwą formą wyrazową,
- dopasowywanie paralelnych form,
- określanie zjawisk składniowych w zdaniu,
- dokonywanie transformacji gramatycznych,
- wyjaśnianie pojęć i terminów używanych we współczesnej polszczyźnie pochodzących z języka łacińskiego.

Część druga polega na sporządzeniu przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego.

Przekład tekstu na język polski

Zdający wybiera do tłumaczenia jeden spośród dwu oryginalnych tekstów napisanych w języku łacińskim. Tekst przeznaczony do tłumaczenia stanowi zwartą całość, także tematyczną, liczy od 150 do 200 słów. W uzasadnionych przypadkach zostaną podane informacje związane z kontekstem. Archaizmy i oboczności będą objaśnione lub zastąpione formami klasycznymi.

W tej części egzaminu sprawdzana jest umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu, zastosowania w przekładzie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, tworzenia jednorodnego stylistycznie, spójnego wewnątrznie tekstu przekładu.

Część trzecia polega na napisaniu w języku polskim wypracowania na wskazany temat.

Wypracowanie

Zdający wykorzystuje materiał tekstowy oraz ilustracyjny zawarty w arkuszu egzaminacyjnym. Materiał tekstowy nie przekracza łącznie 1000 słów. Materiał ilustracyjny zawiera maksymalnie dwa źródła ikonograficzne. Ta część arkusza sprawdza samodzielne i twórcze zastosowanie wiedzy z zakresu kultury antycznej oraz umiejętność wskazywania związków kultury i tradycji antycznej z kulturą współczesną.

Zasady oceniania arkusza egzaminacyjnego

Poziom podstawowy

Test leksykalno-gramatyczny – 40 pkt

Test sprawdzający rozumienie tekstu czytanego – 30 pkt

Test sprawdzający znajomość kultury antycznej – 30 pkt

Poziom rozszerzony

Test leksykalno-gramatyczny – 20 pkt

Przekład tekstu na język polski – 50 pkt

Wypracowanie na wskazany temat – 30 pkt

V. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej, obejmują trzy obszary:

- I. Wiadomości i rozumienie
- II. Korzystanie z informacji
- III. Tworzenie informacji

W ramach każdego obszaru nazwano standardy wynikające z *Podstawy programowej* z języka łacińskiego. Przedstawiają one tylko te wiadomości i umiejętności, które będą sprawdzane na egzaminie maturalnym. Wskazują one na:

- zakres treści nauczania, na podstawie których będzie sprawdzany stopień opanowania określonej w standardzie umiejętności
- rodzaje informacji do wykorzystania podczas egzaminu
- rodzaje informacji do tworzenia.

Przedstawione poniżej standardy wymagań egzaminacyjnych z języka łacińskiego i kultury antycznej są dosłownym przeniesieniem fragmentu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów.

Standardy wymagań egzaminacyjnych

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna i rozumie:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1. Gramatykę języka łacińskiego:	
W ZAKRESIE MORFOLOGII	
<p>1) rzeczownik: regularne formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1. – 5.,</p> <p>2) przymiotnik:</p> <p>a) formy fleksyjne przymiotników deklinacji 1.– 3.,</p> <p>b) stopniowanie regularne i nieregularne przymiotników,</p> <p>3) zaimek: formy fleksyjne i zasady użycia zaimków: osobowych, dzierżawczych, wskazujących, określających, względnych, pytajnych, zwrotnych,</p> <p>4) liczebnik: liczebniki główne i porządkowe od 1 do 20 oraz określenia słowne: sto, tysiąc,</p> <p>5) przysłówek: zasady tworzenia przysłówek od przymiotników deklinacji 1. - 3.,</p> <p>6) czasownik:</p> <p>a) formy podstawowe czasowników,</p> <p>b) strona czynna i bierna czasowników we wszystkich czasach w indyktywie i koniunktywie,</p> <p>c) infinitivus activi i passivi praesentis, perfecti, futuri</p> <p>d) imperativus praesentis activi,</p> <p>e) participia: praesentis activi, perfecti passivi, futuri activi, futuri passivi (gerundivum),</p> <p>f) gerundium,</p> <p>g) czasownik „sum” i złożenia,</p> <p>h) coniunctivus iussivus i hortativus,</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <p>1) rzeczownik:</p> <p>a) nieregularności w odmianie rzeczowników: filius, deus, vis, domus, Iuppiter,</p> <p>b) równozgłoskowe nazwy rzek i miejscowości z nominativus singularis na – is,</p> <p>2) przymiotnik: stopniowanie opisowe przymiotnika,</p> <p>3) zaimek: formy fleksyjne i zasady użycia zaimków nieokreślonych oraz przymiotników zaimkowych,</p> <p>4) liczebnik: liczebniki główne i porządkowe od 20 do 1000,</p> <p>5) przysłówek: zasady regularnego i nieregularnego stopniowania przysłówek,</p> <p>6) czasownik:</p> <p>a) czasowniki nieregularne: „volo”, „nolo”, „malo”; „fero”; „fio”; „odi”, „memini”, „coepi”,</p> <p>b) verba deponentia i semideponentia,</p> <p>c) verba defectiva,</p> <p>d) imperativus praesentis passivi,</p> <p>e) supinum,</p> <p>f) inne funkcje koniunktywu,</p>
W ZAKRESIE SKŁADNI	
<p>7) części zdania (człony syntaktyczne): podmiot, orzeczenie (proste i złożone), dopełnienie, przydawka, okolicznik,</p> <p>8) związki składniowe w zdaniu: związek zgody, związek rekcji, związek przynależności,</p> <p>9) funkcje komunikatywne zdań: zdanie oznajmujące, pytajne, rozkazujące,</p> <p>10) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej,</p> <p>11) funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach: genetivus partitivus; dativus auctoris, possessivus; accusativus directionis; ablativus comparationis, loci, temporis, separationis, instrumentalis, modi, auctoris,</p> <p>12) funkcje składniowe i semantyczne nieosobowych form czasownika (infinitivus, participium, gerundium),</p> <p>13) konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: accusativus cum infinitivo, ablativus</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <p>7) budowa zdań złożonych podrzędnie,</p> <p>8) sposoby wyrażania przeczenia,</p> <p>9) zdania z deponentiami jako orzeczeniami i innymi częściami zdania,</p> <p>10) pozostałe funkcje składniowe i semantyczne rzeczownika w poszczególnych przypadkach,</p> <p>11) funkcje składniowe i semantyczne supinum,</p> <p>12) konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: nominativus cum infinitivo, nominativus duplex, składnia nazw miast,</p> <p>13) pozostałe zastosowania consecutio temporum,</p> <p>14) inne zdania podrzędne z koniunktywem,</p>

<p>absolutus, coniugatio periphrastica activa, coniugatio periphrastica passiva, accusativus duplex, dativus possessivus,</p> <p>14) budowę zdań złożonych współrzędnie,</p> <p>15) consecutio temporum dla czynności równoczesnej i uprzedniej w stosunku do teraźniejszości i przeszłości,</p> <p>16) zdania podrzędne z indykatiwem oraz zdania podrzędne: celowe, dopełnieniowe, pytajne zależne</p>	
<p>2. Kulturę i cywilizację antyczną:</p>	
<p>17) religię i mitologię:</p> <p>a) mity Greków i Rzymian,</p> <p>b) wierzenia religijne Greków i Rzymian,</p> <p>c) teatr i igrzyska olimpijskie,</p> <p>d) początki chrześcijaństwa,</p> <p>18) architekturę i sztukę:</p> <p>a) grecką architekturę sakralną (porządki architektoniczne),</p> <p>b) rzeźbę grecką okresu klasycznego i hellenistycznego,</p> <p>c) malarstwo wazowe,</p> <p>d) rzymską architekturę sakralną, kommemoratywną i użyteczności publicznej,</p> <p>19) filozofię i historię nauki w starożytności: Sokrates, Platon, Arystoteles,</p> <p>20) życie polityczne i obywatelskie Greków i Rzymian:</p> <p>a) demokracja ateńska,</p> <p>b) ustrój polityczny Sparty,</p> <p>c) tyrania,</p> <p>d) monarchia,</p> <p>e) republika,</p> <p>f) dyktatura,</p> <p>g) pryncypat</p> <p>h) cesarstwo,</p> <p>21) literaturę - rodzaje i gatunki literackie oraz ich najwybitniejszych przedstawicieli:</p> <p>a) epos – Homer, Wergiliusz,</p> <p>b) lirykę –Horacy,</p> <p>c) tragedię – Ajschylos, Sofokles, Eurypides,</p> <p>d) komedię – Arystofanes,</p> <p>e) historiografię – Herodot, Cezar, Nepos,</p> <p>f) retorykę – Demostenes, Cynceron,</p> <p>g) literaturę polsko-łacińską - J. Kochanowski,</p> <p>22) życie codzienne Greków i Rzymian:</p> <p>a) rodzinę i dom: prawa rodziców i prawa dzieci, nazwisko Rzymianina, uroczystości rodzinne: urodziny, ślub, pogrzeb; domy mieszkalne, dzień powszedni Rzymianina,</p> <p>b) szkołę i wychowanie: kalokagatia – ideał wychowania ateńskiego, wychowanie spartańskie, etapy kształcenia w Rzymie,</p> <p>c) rozrywki i życie towarzyskie: widowiska teatralne i cyrkowe, termy, przyjęcia i zabawy,</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <p>15) filozofię i historię nauki w starożytności:</p> <p>a) jońską filozofię przyrody,</p> <p>b) kierunki okresu hellenistycznego (epikureizm, stoicyzm, sceptycyzm, cynizm?),</p> <p>c) filozofię w Rzymie (Cynceron, Seneka),</p> <p>d) antyczne centra naukowe (Ateny, Aleksandria),</p> <p>e) najważniejsze wynalazki i osiągnięcia naukowe starożytności,</p> <p>16) życie polityczne i obywatelskie Greków i Rzymian:</p> <p>a) instytucje i urzędy państwowe,</p> <p>b) podstawowe pojęcia związane z armią grecką i rzymską,</p> <p>c) strukturę społeczną mieszkańców Grecji i Rzymu: prawa i obowiązki obywateli, niewolnictwo,</p> <p>17) literaturę - rodzaje i gatunki literackie oraz ich najwybitniejszych przedstawicieli:</p> <p>a) lirykę –Safona, Alkajos, Owidiusz,</p> <p>b) sielanekę - Teokryt, Wergiliusz,</p> <p>c) komedię - Plaut,</p> <p>d) historiografię –Tukidydes, Liwiusz, Tacyt,</p> <p>d) epistolografię - Cynceron, Seneka, Pliniusz Młodszy,</p> <p>e) autorów polsko-łacińskich (K. Janicki, M. Sarbiewski),</p> <p>18) historię i geografie świata antycznego:</p> <p>a) warunki naturalne i krainy geograficzne Grecji, kulturę minojską i mykeńską, wojnę peloponeską, wojny z Macedonią,</p> <p>b) rozwój terytorialny państwa rzymskiego, rolę Etrurii w rozwoju cywilizacji rzymskiej, walkę plebejuszy z patrycjuszami, triumwiraty i wojny domowe w I wieku p.n.e., podział cesarstwa, najazdy barbarzyńców, upadek Cesarstwa Zachodniego.</p>

<p>23) historię i geografę świata antycznego:</p> <p>a) Wielką Kolonizację i jej zasięg terytorialny, najważniejsze konflikty polityczne i militarne: wojny perskie, utratę niepodległości, podboje Aleksandra Wielkiego,</p> <p>b) wojny punickie, powstanie Spartakusa, podboje Cezara, zasięg terytorialny imperium rzymskiego, prześladowania chrześcijan, edykt mediolański.</p>	
---	--

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający umie:

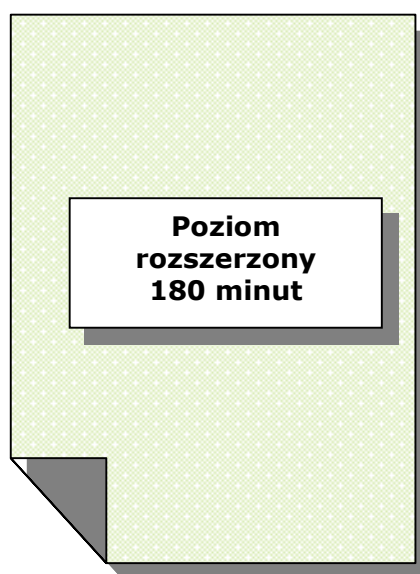
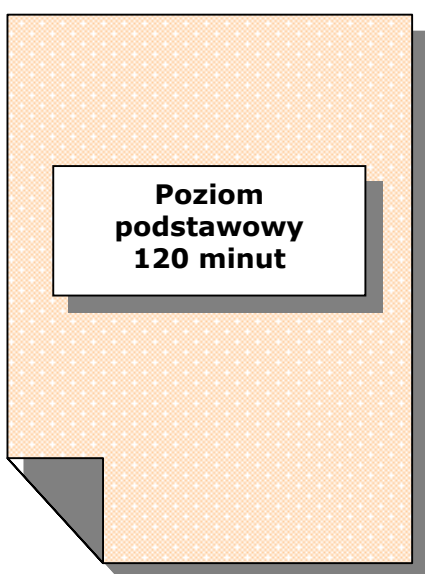
POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) stosować wiedzę o gramatyce i leksyce łacińskiej do:</p> <p>a) rozpoznawania form morfologicznych, ich funkcji semantycznych i zastosowania składniowego,</p> <p>b) dokonywania prostych transformacji gramatycznych,</p> <p>c) klasyfikowania zdań podrzędnych,</p> <p>d) identyfikowania charakterystycznych dla łaciny konstrukcji składniowych,</p> <p>e) rozpoznawania ogólnego sensu zdania,</p> <p>f) wyjaśniania pojęć i terminów w języku polskim, mających źródło w łacinie,</p> <p>2) odczytywać oryginalny tekst, czyli:</p> <p>a) wyszukiwać informacje szczegółowe,</p> <p>b) rozpoznawać ogólny sens tekstu,</p> <p>c) rozpoznawać funkcje poszczególnych elementów tekstu oraz związki między nimi.</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz tłumaczyć tekst, czyli:</p> <p>1) rozpoznawać ogólny sens tekstu,</p> <p>2) wykorzystywać wiedzę o gramatyce i leksyce łacińskiej do sporządzenia przekładu,</p> <p>3) oddawać w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu,</p> <p>4) stosować poprawne techniki przekładu łacińskich struktur morfologicznych i składniowych,</p> <p>5) znajdować właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych,</p> <p>6) redagować spójny i poprawny stylistycznie przekład.</p>

III. TWORZENIE INFORMACJI

Zdający potrafi:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>przedstawić, porównać oraz zinterpretować fakty i zdarzenia historyczne z zakresu kultury antycznej, czyli:</p> <p>1) rozpoznawać je,</p> <p>2) nazywać zjawiska,</p> <p>3) porównywać,</p> <p>4) porządkować w przestrzeni czasowej,</p> <p>5) oceniać i uzasadniać swoje oceny,</p> <p>6) wskazywać związki kultury antycznej z kulturą współczesną.</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz interpretować przekazy kulturowe, czyli:</p> <p>a) analizować i syntezować treści zawarte w materiale źródłowym,</p> <p>b) selekcjonować posiadane wiadomości i wykorzystać je do wykonania zadania,</p> <p>c) integrować wiedzę z różnych dziedzin,</p> <p>d) wyrażać i uzasadniać swój punkt widzenia,</p> <p>e) redagować wypowiedzi przestrzegając treściowych i formalnych zasad organizacji tekstu,</p> <p>f) formułować wypowiedź zgodnie z zasadami poprawności językowej,</p> <p>g) wskazywać i objaśniać związki kultury antycznej z kulturą współczesną, zwłaszcza polską.”</p>

VI. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający
przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

CZEŚĆ I
TEST LEKSYKALNO – GRAMATYCZNY (40 pkt)

Zadanie 1. (5 pkt)

Formom rzeczownika *gladiator – oris, –orum* przyporządkuj formy imiesłowów czasownika *vinco, vincere, vici, victum* w odpowiedniej liczbie, rodzaju i przypadku. W miejsce kropek wpisz literę oznaczającą wybraną formę.

1. gladiatore.....
2. gladiatorum.....
3. gladiatoribus.....
4. gladiatores.....
5. gladiatore.....

- a. victis
- b. victorum
- c. victuro
- d. vincendi
- e. vincens
- f. vincentem

Zadanie 2. (5 pkt)

Uzupełnij zdania prawidłowymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Dei virum,.....prius amabant, gravi poena affecerunt.

- A. quem
- B. quod
- C. quam
- D. quo

2. In.....parte oppidi flumen erat.

- A. eo
- B. eam
- C. ea
- D. eum

3.Marcus urbem reliquit.

- A. Aestatem
- B. Aestati
- C. Aestatis
- D. Aestate

4. Via Sacra erat.....

- A. celebre
- B. celebris
- C. celebria
- D. celebri

5.discipuli cum magistra fabulam recitant.

- A. Tria
- B. Trium
- C. Tribus
- D. Tres

Zadanie 3. (5 pkt)

Zdaniom podrzędnym przyporządkuj nazwy określające ich typ. W odpowiednie miejsce tabeli wpisz litery oznaczające wybrane nazwy zdań.

1. Caesar postulavit, ne Ariovistus Aeduis bellum inferret.
2. Venio, quod me vocabas.
3. Legibus omnes servimus, ut liberi esse possimus.
4. Quamquam victor fuit, Alexander se clementem praestitit.
5. Boni viri docebant, quid homini utile esset.

<i>Numer zdania</i>	<i>Litera oznaczająca typ zdania</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

- A. zdanie celowe
- B. zdanie dopełnieniowe
- C. zdanie przyzwalające
- D. zdanie czasowe
- E. zdanie przyczynowe
- F. zdanie pytajne zależne

Zadanie 4. (5 pkt)

Uzupełnij zdania, zachowując znaczenie zdań wyjściowych. Zakreśl wybrany wariant.

1. Parentes domum pulchram in colle habent.

Parentibus.....

- A. domus in colle pulchro est
- B. domus pulchra in colle est
- C. domus pulchrae in colis sunt
- D. domus in collibus pulchris sunt

2. Amicitia nobis colenda erat

Amicitiam.....

- A. colebamus
- B. colere debebamus
- C. colere debemus
- D. culturi sumus

3. Puella magistrae dixit: "Hos libros non legi".

Puella magistrae dixit

- A. eam hos libros non legere
- B. eam hos libros non legisse
- C. se hos libros non legere
- D. se hos libros non legisse

4. Frater meus domum mane adveniet.

Spero fratrem meum domum mane

- A. advenire
- B. adventurum esse
- C. adveniri
- D. advenisse

5. Spartacus in primo agmine occisus est.

Scivistis Spartacum in primo agmine dimicantem

- A. occisum est
- B. occisi esse
- C. occidisse
- D. occisum esse

Zadanie 5. (5 pkt)

Zdecyduj, czy definicje zamieszczonych niżej słów są zgodne z prawdą (**Verum**), czy niezgodne (**Falsum**). W odpowiednie miejsce tabeli wpisz właściwy kwalifikator "V" lub "F".

<i>Lp.</i>	<i>słowo</i>	<i>definicja</i>	<i>kwalifikator</i>
1.	deportacja	oddanie czegoś na przechowanie	
2.	pejoratywny	mający pozytywne znaczenie	
3.	marynistyka	twórczość poświęcona tematyce morskiej	
4.	werbalizować	wyrażać coś za pomocą słów	
5.	koncesja	pozwolenie na coś, zgoda	

Zadanie 6. (5 pkt)

Zakreśl poprawny przekład podanych powiedzeń, skrótów, zwrotów.

1. **nb**

- A. zwróć uwagę
- B. podaj przykład
- C. poza tym
- D. i inne

2. **post meridiem**

- A. jeden z wielu
- B. na przykład
- C. po południu
- D. rano

3. **persona non grata**

osoba :

- A. bez znaczenia
- B. znana
- C. niepożądana
- D. dobrze widziana

4. **ad maiorem Dei gloriam**

- A. na większą chwałę bożą
- B. sławnemu Bogu
- C. Bogu to, co boskie
- D. chwalmy Boga

5. **ad multos annos**

- A. wielu lat życia
- B. na stałe
- C. zawsze
- D. bez ograniczeń

Zadanie 7. (5 pkt)

Zakreśl poprawny przekład podkreślonych fragmentów zdań.

1. Poeta fabulam **de bello** narrat.

- A. na wojnie
- B. o wojnie
- C. przeciw wojnie
- D. w czasie wojny

2. **Timemus** ambulare in via.

- A. boimy się
- B. baliśmy się
- C. będziemy się bać
- D. balibyśmy się

3. **Ouis est** puer in horto?

- A. jaki
- B. kto/kim jest
- C. gdzie
- D. dokąd

4. Magister discipulis **cantabat**.

- A. zaśpiewał
- B. śpiewa
- C. śpiewał
- D. zaśpiewa

5. Equi **sub arbore** stant.

- A. na drzewie
- B. pod drzewem
- C. obok drzewa
- D. za drzewem

Zadanie 8. (5 pkt)

Spośród umieszczonych poniżej zdań w języku polskim wybierz te, które są tłumaczeniem umieszczonych obok łacińskich przysłów (A–E). W miejsce kropek wpisz właściwy przykład.

- 1. W zdrowym ciele zdrowy duch.
- 2. Historia jest nauczycielką życia.
- 3. Od jajek do jabłek.
- 4. Powtarzanie jest matką nauk.
- 5. Uczymy się nie dla szkoły lecz dla życia.
- 6. Słowa uczą, przykłady pociągają.
- 7. Czegokolwiek się uczysz, dla siebie się uczysz.
- 8. Zazdrość jest cieniem sławy.
- 9. Błądzić jest rzeczą ludzką.
- 10. Przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem.

	Łacińskie przysłowie	Polski przekład przysłowia
A	Errare humanum est.	
B	Mens sana in corpore sano.	
C	Veni, vidi, vici.	
D	Repetitio est mater studiorum.	
E	Quidquid discis, tibi discis.	

CZĘŚĆ II
TEST SPRAWDZAJĄCY ROZUMIENIE
ORYGINALNEGO TEKSTU ŁACIŃSKIEGO (30 pkt)

Zadanie 9. (10 pkt)

Przeczytaj podany niżej tekst. Przy każdym z napisanych pod nim zdań zakreśl tę spośród możliwości jego dokończenia, która jest zgodna z treścią tekstu.

Plinius, Epistulae, VI, 16

Avunculus meus erat Miseni classemque imperio praesens regebat. Ante diem nonum Kalendas Septembres, hora fere septima, mater mea indicat ei apparere nubem inusitata et magnitudine et specie. Usus ille sole, mox frigida aqua, gustaverat iacens studebatque; poscit soleas, ascendit locum, ex quo maxime miraculum illud conspici poterat. Nubes (incertum procul intuentibus ex quo monte, Vesuvium fuisse postea cognitum est) oriebatur, cuius similitudinem et formam non alia magis arbor quam pinus expresserit. Nam longissimo velut trunco elata in altum quibusdam ramis diffundebatur, credo, quia recenti spiritu evecta, deinde pondere suo victa in latitudinem vanescebat, candida interdum, interdum sordida et maculosa, prout terram cineremque sustulerat.

Objaśnienia:

Misenum, -i *f* - *miasto* i przylądek w Kampanii; port macierzysty floty rzymskiej na Morzu Tyrreńskim w czasach cesarstwa

Miseni – w Misenum

Oriebatur – wznosiła się

Intuentibus – dla patrzących, przyglądających się

Vesuvius, -ii *m* - Wezuwiusz, wulkan w Kampanii, którego wybuch w roku 79 n.e. zniszczył m. in. Pompeje i Herkulanum

1. **Dziwna chmura pojawiła się**
 - A. na początku sierpnia.
 - B. na początku września.
 - C. pod koniec sierpnia.
 - D. pod koniec września.
2. **Słyszając o niezwykłym zjawisku wuj Pliniusza**
 - A. bardzo się zdziwił.
 - B. postanowił je zobaczyć.
 - C. nie okazał zainteresowania.
 - D. schronił się w najbezpieczniejszym miejscu.
3. **Swym kształtem chmura najbardziej przypominała**
 - A. górę.
 - B. pień.
 - C. sosnę.
 - D. Wezuwiusza.
4. **Według Pliniusza podmuch wiatru**
 - A. przesunął chmurę w bok.
 - B. przybliżył chmurę do ziemi.
 - C. rozwiął całkowicie chmurę.
 - D. uniósł chmurę do góry.

5. Unosząca się chmura miała kolor

- A. ognisty.
- B. czarno – biały.
- C. granatowy.
- D. biało – szary.

Zadanie 10. (10 pkt)

Podane niżej informacje uszereguj według kolejności pojawiania się w podanym wyżej tekście, wpisując kolejno ich oznaczenia do dołączonej tabelki.

- A. Chmura w niektórych miejscach była jasna, w innych ciemna i plamista.
- B. Matka Pliniusza poinformowała jego wuja o dziwnym zjawisku.
- C. Niezwykłe zjawisko zauważono o godzinie siódmej.
- D. Początkowo nikt nie wiedział, z której góry unosi się chmura.
- E. Wuj Pliniusza dowodził flotą.

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Zadanie 11. (10 pkt)

Spośród czterech możliwych znaczeń słowa zakreśl to, w którym to słowo wystąpiło w tekście.

1. Indicare

- A. oznajmić
- B. podkreślić
- C. wyznaczyć
- D. zdradzić

4. Exprimere

- A. wycisnąć
- B. dźwignąć
- C. wymóc
- D. przedstawiać

2. Species

- A. zjawa
- B. wygląd
- C. widzenie
- D. wizerunek

5. Truncus

- A. pień drzewa
- B. drzewo
- C. kadłub
- D. kloc

3. Spiritus

- A. życie
- B. dźwięk
- C. powiew
- D. natchnienie

CZEŚĆ III
TEST SPRAWDZAJĄCY ZNAJOMOŚĆ
KULTURY ANTYCZNEJ (30 pkt)

Zadanie 12. (5 pkt)

Zakreśl poprawne objaśnienia podanych poniżej terminów.

1. Retoryka

- A. umiejętność uprawy roli
- B. sztuka przemawiania
- C. nauka o literaturze
- D. dział filozofii

2. Triclinium

- A. basen
- B. jadalnia
- C. sypialnia
- D. ogród

3. Olimpiada

- A. igrzyska w starożytnej Grecji
- B. ofiara składana bogom w Grecji
- C. okres czterech lat pomiędzy igrzyskami
- D. góra, na której mieszkali bogowie

4. Kuria

- A. budynek senatu
- B. siedziba Westalek
- C. pomieszczenie w domu rzymskim
- D. mównica

5. Egida

- A. tarcza Zeusa
- B. namiot wojskowy
- C. bóstwo czczone przez Greków
- D. opieka władcy

Zadanie 13. (10 pkt)

Do podanych w tabeli wybitnych twórców literatury antycznej dopisz tytuły ich dzieł oraz nazwy gatunków literackich wybrane spośród podanych niżej

Przedstawiciele literatury antycznej	dzieła	gatunki literackie
Eurypides		
Demostenes		
Wergiliusz		
Horacy		
Arystofanes		

1. <i>Eneida</i>	a. tragedia
2. <i>Filipiki</i>	b. list poetycki
3. <i>Sztuka poetycka</i>	c. dialog
4. <i>Medea</i>	d. epos
5. <i>Żaby</i>	e. mowy
6. <i>Obrona Sokratesa</i>	f. komedia

Zadanie 14. (5 pkt)

Przeczytaj poniższe fragmenty "Metamorfoz" Owidiusza. Wpisz pod cytatami, o jakich postaciach lub wydarzeniach opowiadają mity, których fragmenty przedstawiono.

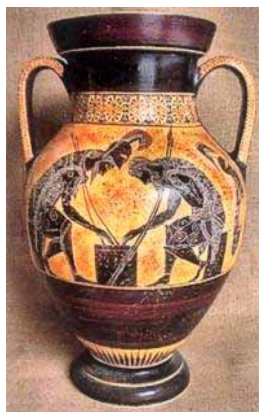
- "Król Cypru długo żył samotnie. Tymczasem wyrzeźbił z niezwykłym kunsztem z białej kości słoniowej postać nadludzko pięknej kobiety i zakochał się w swoim dziele. Poprosił boginię Wenus, aby dała mu tę dziewczynę za żonę (...)"
.....
- "Tymczasem zatrwożona matka szuka córki po wszystkich zakątkach ziemi, po wszystkich głębokościach morza. Ani wschodząca Jutrzenka o złocistych włosach, ani gwiazda wieczorna nie widziały, by na chwilę odpoczęła. Od Etny zaczerpnęła ognia w obie ręce i niosła przez ciemności (...)"
.....
- "Dzik się rozjuszył, jak piorun się srożył. Ogień bucha z oczu. Bracia bliźniacy, którzy jeszcze nie byli gwiazdami na niebie, zjawili się na białych jak śnieg koniach. Byliby ranili dzika, gdyby się nie zaszył w ciemnościach. Tymczasem Atalanta łuk napina i wypuszcza strzałę (...)"
.....
- "Zgorszył się wielce tą zdradą Jowisz i wyjawiał ją małżonkowi. Ten zaraz zaczął kuć z miedzi cieniutkie łańcuszki i siatkę tak misterną, że mogła zmylić oczy. I tak wokoło oplótł siatką łożę, by za najlżejszym dotknięciem opadła (...)"

-
5. "Bóg ją ściga, leci na skrzydłach Amora, biegnie szybciej, dopędza prawie. Opadła z sił pobladła dziewczyna (...) Dziwne odrętwienie wiąże jej ciało: miękką pierś obleka cienka kora, włosy przechodzą w liście, ramiona w gałęzie (...)"
-

Zadanie 15. (5 pkt)

Wpisz pod ilustracjami właściwe terminy, określające style malarstwa wazowego:

- A. czarnofigurowy
- B. czerwonofigurowy
- C. geometryczny
- D. orientalizujący

1. 2. 3.

4. 5.

Zadanie 16. (5 pkt)

W tabeli poniżej wpisano 5 związków frazeologicznych, które wywodzą się z mitologii. Spośród podanych poniżej mitów (a – j)) wybierz te, które były podstawą do utworzenia podanych związków i wpisz do tabeli.

	Związki frazeologiczne	<u>Mity</u>
1	Stajnia Augiasza	
2	Nić Ariadny	
3	Róg obfitości	
4	Między Scyllą i Charybdą	
5	Puszka Pandory	

- a. Wojna Trojańska
- b. Tułaczka Odyseusza
- c. Spór Ateny z Posejdonem o Attykę
- d. Niobe
- e. Mit o Prometeuszu
- f. Labirynt
- g. Dzieciństwo Zeusa
- h. Prace Heraklesa
- i. Deukalion i Pyrra
- j. Sąd Parysa

OCENIANIE POZIOM PODSTAWOWY

Część I Test leksykalno - gramatyczny – (40 pkt)

Zadanie 1.		Zadanie 2.		Zadanie 3.		Zadanie 4.		
model	punkty	model	punkty	model	punkty	model	punkty	
1 – f	1	1 – a	1	1 – b	1	1 – b	1	
2 – b	1	2 – c	1	2 – e	1	2 – b	1	
3 – a	1	3 – d	1	3 – a	1	3 – d	1	
4 – d	1	4 – b	1	4 – c	1	4 – b	1	
5 – c	1	5 – d	1	5 – f	1	5 – d	1	
Zadanie 5.		Zadanie 6.		Zadanie 7.		Zadanie 8.		
model	punkty	model	punkty	model	punkty	Model/ punktacja		
1 – F	1	1 – a	1	1 – b	1	A	9. Błądzić jest rzeczą ludzką.	1
2 – F	1	2 – c	1	2 – a	1	B	1. W zdrowym ciele zdrowy duch.	1
3 – V	1	3 – c	1	3 – b	1	C	10. Przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem.	1
4 – V	1	4 – a	1	4 – c	1	D	4. Powtarzanie jest matką nauk.	1
5 – V	1	5 – a	1	5 – b	1	E	7. Czegokolwiek się uczysz, dla siebie się uczysz.	1

Część II – Test sprawdzający rozumienie tekstu (30 pkt)

Zadanie 9.		Zadanie 10.		Zadanie 11.	
model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – c	2	1 – e	2	1 – a	2
2 – b	2	2 – c	2	2 – b	2
3 – c	2	3 – b	2	3 – c	2
4 – d	2	4 – d	2	4 – d	2
5 – d	2	5 – a	2	5 – a	2

Część III – Test sprawdzający znajomość kultury antycznej (30 pkt)

Zadanie 12.		Zadanie 13.		Zadanie 14.	
model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – b	1	Eurypides – 4a	2	1) Pigmalion i Galatea	1
2 – b	1	Demostenes – 2e	2	2) Demeter i Kora	1
3 – c	1	Wergiliusz – 1d	2	3) Polowanie na dzika kalidońskiego	1
4 – a	1	Horacy – 3b	2	4) Afrodyta i Hefajstos (Wenus/Wenera i Wulkan)	1
5 – a	1	Arystofanes – 5f	2	5) Apollo i Dafne	1
Zadanie 15.		Zadanie 16.			
model	punkty	model	punkty		
1 – d	1	1 h	1		
2 – a	1	2 f	1		
3 – c	1	3 g	1		
4 – c	1	4 b	1		
5 – b	1	5 e	1		

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO I KULTURY ANTYCZNEJ

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

8. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 6 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
9. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
10. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
11. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
12. Podczas egzaminu możesz korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.
13. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
14. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

*Część I – 40 pkt
Część II – 30 pkt
Część III – 30 pkt*

Wypełnia zdający
przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

CZEŚĆ I – TEST LEKSYKALNO GRAMATYCZNY (20 pkt)

Zadanie 1. (5 pkt)

Uzupełnij zdania podrzędne poprawnymi formami czasowników podanych w nawiasach:

1. Daedalus, cum alas sibi.....(*paro, parare, paravi, paratum*), avolavit.
2. De Hectore quis(*audio, audire, audivi, auditum*), si felix Troia fuisset?
3. Incolae Britanniae timebant, ne exercitus Romanus in Britannia..... (*maneo, manere, mansi, mansum*).
4. Multi Graeci olim in terras alienas navigaverunt, ut ibi(*habito, habitare, habitavi, habitatum*).
5. Hostes urbem ita vastaverunt, ut in antiquum statum restitui non.....(*possum, posse, potui*).

Zadanie 2. (5 pkt)

Uzupełnij zdania prawidłowymi formami wybranymi spośród zaproponowanych. Zakreśl wybrany wariant odpowiedzi.

1. Vimrepellere licet.
 - A. vis
 - B. vi
 - C. virium
 - D. vires
2. Dux Parthorum in pugna vulnus accepit etperiit.
 - A. eius vulneris
 - B. eo vulnere
 - C. id vulnus
 - D. ei vulneri
3. Animus per somnium..... vacuus est.
 - A. curis
 - B. curarum
 - C. curae
 - D. curas
4. Alexander Magnus parvus erat.
 - A. corporis
 - B. corpore
 - C. corpori
 - D. corpus

5. Mons altior est

- A. arbore
- B. arbori
- C. arborem
- D. arbor

Zadanie 3. (5 pkt)

Zdecyduj, czy zamieszczone niżej pary zdań wyrażają doładnie tę samą treść (**Verum**), czy nie (**Falsum**). W odpowiednie miejsce tabeli wpisz właściwy kwalifikator "V" lub "F".

Lp.	zdanie	zdanie	V, F
1	Futura scire non possumus.	Non possumus scire, quod futurum est.	
2	Homines improbi vituperandi sunt.	Homines improbos vituperamus.	
3	Saepe exercendo iuvenes corpora sua firmant.	Saepe iuvenes corpora sua exercituri sunt.	
4	Totius fere Galliae legati ad Caesarem gratulatum convenerunt.	Totius fere Galliae legati ad Caesarem convenerunt, ut ei gratularent.	
5	Templis antiquis fenestrae non sunt.	Templa antiqua fenestras non habent.	

Zadanie 4. (5 pkt)

Uzupełnij zdania poprawnymi formami utworzonymi od zaproponowanych w nawiasach. Wpisz w lukę właściwą formę

Nonnulli e Graecia.....(*Syracusae, - arum*) profecti sunt.

Epistula a te.....(*scribo, scribere, scripsi, scriptum*) semper nos delectat.

Cupiditas homines.....(*caecus, - a, - um*) facit.

Horatius est poeta.....(*qui, quae, quod*) carmina saepe legimus.

Troia.....(*deleo, delere, delevi, deletum*) tantum pauci Troiani e flammis evaserunt.

CZEŚĆ II– PRZEKŁAD TEKSTU (50 pkt)

Zadanie 5. (50 pkt)

Dokonaj przekładu na język polski jednego z dwóch podanych niżej fragmentów dzieł autorów klasycznych.

Tekst nr 1

M. T. Cicero, *In Verrem II, lib. IV* 117-119

Urbem Syracusas maximam esse Graecarum, pulcherrimam omnium saepe audistis. Est, iudices, ita ut dicitur. Nam et situ est cum munito tum ex omni aditu vel terra vel mari praeclaro ad aspectum, et portus habet prope in aedificatione amplexuque urbis inclusos; qui cum diversos inter se aditus habeant, in exitu coniunguntur et confluunt. Ea tanta est urbs ut ex quattuor urbibus maximis constare dicatur; quarum una est ea quam dixi Insula, quae duobus portibus cincta in utriusque portus ostium aditumque proiecta est; in qua domus est quae Hieronis regis fuit, qua praetores uti solent. In ea sunt aedes sacrae complures, sed duae quae longe ceteris antecellant, Dianae, et altera ornatissima, Minervae. In hac insula extrema est fons aquae dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium (...) Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Achradina est; in qua forum maximum, pulcherrimae porticus, ornatissimum prytanium, amplissima est curia templumque egregium Iovis Olympii (...). Tertia est urbs quae, quod in ea parte Fortunae fanum antiquum fuit, Tycha nominata est; in qua gymnasium amplissimum est et complures aedes sacrae. Quarta autem est quae, quia postrema coaedificata est, Neapolis nominatur quam ad summam theatrum maximum, praeterea duo templa sunt egregia, Cereris unum, alterum Liberae.

Syracusae, -arum – Syrakuzy, miasto na Sycylii

Hiero, -nis – Hieron, tyran Syrakuz

Arethusa, -ae – źródło koło Syrakuz

Achradina, -ae – Achradina – dzielnica Syrakuz

Tycha, -ae – Tycha – dzielnica Syrakuz

Neapolis, -is – Neapol – dzielnica Syrakuz

Tekst nr 2

T. Livius, *Ab Urbe condita, II* 12

(...) C. Mucius, adulescens nobilis, primo sua sponte penetrare in hostium castra constituit; dein metuens ne si consulum iniussu et ignaris omnibus iret, forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut transfuga, senatum adit. "Transire Tiberim" inquit, "patres, et intrare, si possim, castra hostium volo, non praedo nec populationum invicem ultor; maius si di iuvant in animo est facinus." Adprobant patres; abdito intra vestem ferro proficiscitur. Ubi eo venit, in confertissima turba prope regium tribunal constitit. Ibi cum stipendium militibus forte daretur et scriba cum rege sedens pari fere ornatu multa ageret eumque milites vulgo adirent, timens sciscitari uter Porsinna esset, ne ignorando regem semet ipse aperiret quis esset, scribam pro rege obtruncat. Ante tribunal regis destitutus, tum quoque inter tantas fortunae minas metuendus magis quam metuens, "Romanus sum inquit" civis; C. Mucium vocant, hostis hostem occidere volui. (...) Nec unus in te ego hos animos gessi; longus post me ordo est idem petentium decus. En tibi – inquit – ut sentias quam vile corpus sit iis, qui magnam gloriam vident; dextram accenso ad sacrificium foculo inicis.

C. Mucius – Gajusz Mucjusz (*Scewola*)

Etrusci, -orum – Etruskowie

Porsinna, -ae – Porsenna – król Etrusków

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE (30 pkt)

Temat: Na podstawie załączonego poniżej materiału literackiego i ikonograficznego przedstaw i nazwij różne postawy wobec losu ukazane w literaturze antycznej oraz oceń ich znaczenie dla współczesnego odbiorcy.

Owidiusz, *Metamorfozy* ks. X 21 – 39, *Orfeusz i Eurydyka* (tłum. A. Kamińska)

„Przybyłem z powodu żony. Stąpnęła na żmiję i od jej jadu zmarła w wiosnie życia. Staralem się przeboleć, lecz daremnie. Silniejsza miłość. Siła jej znana jest także niebianom. Nie wiem, jak bywa tutaj, lecz sądzę, że i tu dociera miłości potęga. A jeśli dawne nie kłamie podanie, was przecież także miłość złączyła. Więc na te miejsca pełne grozy, na obszar Chaosu, na nieobeszłe krainy milczenia błagam, cofnijcie nazbyt spieszne losy, wróćcie mi Eurydykę! Wszystko do was należy. I tak – później, wcześniej – pospieszymy zarówno do tych samych brzegów. Wszyscy tutaj dążymy, tu nasz dom ostatni. Wam najdłuższe ludzkiego rodu panowanie. I ona także, gdy swoje przez naturę naznaczone lata przebędzie, podlegnie waszym prawom. Błagam tylko o dar natury. Lecz jeśli wzbraniają losy, jeśli łaska życia dla żony niepowrotna – zostaną tutaj. Cieszcie się śmiercią obojga.” Tak przemawiał Orfeusz, uderzając w struny.

Horacy, *Pieśni II*, 10 (tłum. S. Gołębiowski)

Roztropniej żywot wiedziesz, Licyniuszu,
gdy nie żeglujesz po morzach odległych
i gdy z obawy przed burzą nie płyniesz,
gdzie zdradne brzegi.

Kto umiar ceni, przywilej złotego
Środka, uniknie brudu kurnej chaty
I bez zawiści patrzy na wielmożów
pałac bogaty.

Częściej miotają wichry srogie sosną
Wysokopienną, niebotyczna wieża
Gwałtowniej pada, zazwyczaj w szczyt góry
piorun uderza.

Wśród niepowodzeń ufaj, żyw obawę
W uśmiechu szczęścia, poskramiaj nadzieję,
Na los podwójny bądź przygotowany:
Jowisz zawieje

Zsyła i Jowisz tak samo uśmierza.
Nie zawsze będzie źle, jeśli źle teraz,
Nie zawsze łuk Apollo w dłoni dźrzyży,
odrzuca nieraz

I Muzę lutnią zachęca do pieśni.
Okaż w nieszczęściu ducha równowagę,
A przy pomyślnym wietrze zwiń przezornie
napięte żagle.

Epikur, *List do Menojkeusa*, (tłum. Z. Kubiak)

Śmierć, najstraszniejsza z niedoli, niczym jest dla nas, bo kiedy my jesteśmy, śmierci nie ma, kiedy zaś jest śmierć, nas już nie ma. Przeto nie dotyczy ona ani żywych ani umarłych, bo dla pierwszych nie ma jej, a tych drugich już nie ma.

Ogół ludzi jednak raz ucieka przed śmiercią jako przed największym złem, innym razem wybiera ją jako ucieczkę od niedoli życia. Mędrzec zaś ani nie odżegnuje się od życia, ani nie boi się jego braku. Ani nie sprzeciwia się życiu, ani nie mniema, jakoby czymś złym było nie żyć. Jak zaś z pokarmu wybiera się część nie największą, lecz najsmaczniejszą, tak mądrzy chcą się nasycić nie czasem najdłuższym, lecz najprzyjemniejszym. Kto upomina młodego, by dobrze żył, a człowieka sędziwego, by dobrze umarł, przemawia niedorzecznie, i to nie tylko ze względu na ponętność życia, lecz i dlatego, że to samo ćwiczenie uczy i dobrze żyć, i umrzeć dobrze.

John William Waterhouse (1849 – 1917), *Odyseusz i Syreny*

**OCENIANIE
POZIOM ROZSZERZONY**

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO GRAMATYCZNY

Zadanie 1		Zadanie 2		Zadanie 3		Zadanie 4	
model	punkty	model	punkty	model	punkty	model	punkty
1 – paravisset	1	1 – b	1	1 – V	1	1 – Syracusas	1
2 – audivisset	1	2 – b	1	2 – F	1	2 – scripta	1
3 – maneret	1	3 – a	1	3 – F	1	3 – caecos	1
4 – habitarent	1	4 – b	1	4 – V	1	4 – cuius	1
5 – possit	1	5 – a	1	5 – V	1	5 – deleta	1

CZĘŚCI II – PRZEKŁAD TEKSTU

Zadanie 5.

Przekład tekstu nr 1: M.T.Cicero, <i>In Verrem</i>, II 117-119			
Lp.	Zdanie	Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
1.	Urbem Syracusas maximam esse Graecarum, pulcherrimam omnium saepe audistis.	0-1-2 -3	4
	Est, iuduces, ita ut dicitur.	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
2.	Nam et situ est cum munito tum ex omni aditu vel terra vel mari praeclaro ad aspectum,	0-1- 2-3	8
	et portus habet prope in aedificatione amplexuque urbis inclusos;	0-1-2	
	qui cum diversos inter se aditus habeant, in exitu coniunguntur et confluunt.	0-1-2 -3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
3.	Ea tanta est urbs ut ex quattuor urbibus maximis constare dicatur,	0-1-2-3	11
	quarum una est ea quam dixi Insula,	0-1 -2	
	quae duobus portibus cincta in utriusque portus ostium aditumque proiecta est;	0-1-2-3	
	in qua domus est quae Hieronis regis fuit, qua praetores uti solent.	0-1-2 -3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
4.	In ea sunt aedes sacrae complures	0-1	4
	sed duae quae longe ceteris antecellant, Dianae, et altera ornatissima, Minervae.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
5.	In hac insula extrema est fons aquae dulcis, cui nomen Arethusa est,	0-1-2	3
	incredibili magnitudine, plenissimus piscium(...)	0-1	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	

6.	Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Achradina est;	0-1	4
	in qua forum maximum, pulcherrimae porticus, ornatissimum prytanium, amplissima est curia templumque egregium Iovis Olympii	0-1-2 -3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
7.	Tertia est urbs quae, quod in ea parte Fortunae fanum antiquum fuit, Tycha nominata est;	0-1-2 -3	7
	in qua gymnasium amplissimum est et complures aedes sacrae,	0-1-2	
	coliturque ea pars et habitatur frequentissime.	0-1 -2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
8.	Quarta autem est quae, quia postrema coaedificata est, Neapolis nominatur;	0-1-2	4
	quam ad summam theatrum maximum, praeterea duo templa sunt egregia, Cereris unum, alterum Liberae.	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
Poprawność językowa i stylistyczna całości		0-1-2-3-4-5	5
razem			50 pkt

Przekład tekstu nr 2: T.Livius, *Ab Urbe condita*, II 12

Lp.	Zdanie	Punktacja	
		cząstkowa	maksymalna
1.	(...) C.Mucius, adolescens nobilis, primo sua sponte penetrare in hostium castra constituit;	0-1-2-3	9
	dein metuens ne si consulum iniussu et ignaris omnibus iret,	0-1-2 -3	
	forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut transfuga, senatum adit.	0-1-2 -3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
2.	"Transire Tiberim" inquit, "patres, et intrare, si possim, castra hostium volo,	0-1-2	6
	non praedo nec populationum invicem ultor;	0-1-2	
	maius si di iuvant in animo est facinus."	0-1-2	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
3.	Adprobant patres; abdito intra vestem ferro proficiscitur.	0-1-2	2
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
4.	Ubi eo venit, in confertissima turba prope regium tribunal constitit.	0-1-2	2
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
5.	Ibi cum stipendium militibus forte daretur	0-1	11
	et scriba cum rege sedens pari fere ornatu multa ageret	0-1-2 -3	
	eumque milites vulgo adirent,	0-1	
	timens sciscitari uter Porsinna esset,	0-1-2	
	ne ignorando regem semet ipse aperiret quis esset,	0-1-2 -3	
	scribam pro rege obruncat.	0-1	
* zrozumienie sensu całego zdania	0-1		
6.	Ante tribunal regis destitutus, tum quoque inter tantas fortunae minas metuendus magis quam metuens,	0-1-2 -3	6

	“Romanus sum” inquit ” civis; C. Mucium vocant, hostis hostem occidere volui.	0-1-2-3	
	* zrozumienie sensu całego zdania	0 -1	
7.	(...) Nec unus in te ego hos animos gessi; longus post me ordo est idem petentium decus.	0-1-2	4
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
8.	“En tibi” – inquit – “ut sentias quam vile corpus sit iis, qui magnam gloriam vident”; dextram accenso ad sacrificium foculo inicit.	0-1-2-3	5
	* zrozumienie sensu całego zdania	0-1	
	Poprawność językowa i stylistyczna całości	0-1-2-3-4-5	5
razem			50 pkt

CZĘŚĆ III – WYPRACOWANIE

Zadanie 6.

Temat: Na podstawie załączonego poniżej materiału literackiego i ikonograficznego przedstaw i nazwij różne postawy wobec losu ukazane w literaturze antycznej oraz oceń ich znaczenie dla współczesnego odbiorcy.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

1. Postawa Orfeusza, np.: 0-5

- a. krótkie przedstawienie mitu o Orfeuszu i Eurydyce,
- b. postawa Orfeusza wobec nieszczęścia,
- c. wartość miłości ukazanej w micie,
- d. znaczenie mitu w kulturze,
- e. znaczenie dla współczesnego odbiorcy.

2. Postawa ukazana przez Horacego w *Odzie do Licyniusza*, np.: 0-5

- a. postawa wobec losu ukazana w wierszu,
- b. interpretacja określenia „złoty środek”,
- c. wyjaśnienie metafor np.: żegluga, pałac, łuk Apollina,
- d. podkreślenie nawiązań do filozofii starożytnej,
- e. znaczenie twórczości Horacego w kulturze.

3. Postawa ukazana w liście Epikura, np.: 0-5

- a. krótkie przedstawienie filozofii Epikura,
- b. różne postawy wobec losu: zwykłego człowieka,
- c. postawa mędrca,
- d. opinia Epikura,
- e. znaczenie filozofii w kształtowaniu postawy wobec losu.

4. **Postawa wobec losu ukazana w malarstwie – na przykładzie obrazu J. W. Waterhouse'a *Odyseusz i Syreny*, np.:** 0 – 5

- a. krótkie nawiązanie do Homera
- b. przedstawienie epizodu z wędrówki Odyseusza,
- c. postawa Odyseusza wobec losu,
- d. interpretacja symboli np.: Odys, Syreny, śpiew Syren, okręt,
- e. ponadczasowa wartość postawy Odysa.

5. **Wnioski, np.:** 0 – 5

Różne postawy człowieka wobec losu prezentowane w literaturze antycznej i nawiązującej do niej sztuce, ocena ich znaczenia dla współczesnego odbiorcy:

- poświęcenie i determinacja Orfeusza – tracki poeta wie, że śmierć istnieje, jest nieszczęściem, ale silniejsza jest miłość,
- Horacy ukazuje złoty środek, równowagę ducha, spokój wewnętrzny, niezależnie od okoliczności,
- Epikur ukazuje postawę beznamietności wobec śmierci właściwą mędrcomi,
- inną postawą przeciwną do właściwej filozofowi jest strach oraz ucieczka przed przeznaczeniem,
- Odyseusz przyjmuje wyzwanie losu, ma silną wolę, potrafi oprzeć się pokusom,
- ocena postaw,
- ukazanie ponadczasowego ich znaczenia dla współczesnego odbiorcy.

II. KOMPOZYCJA PRACY

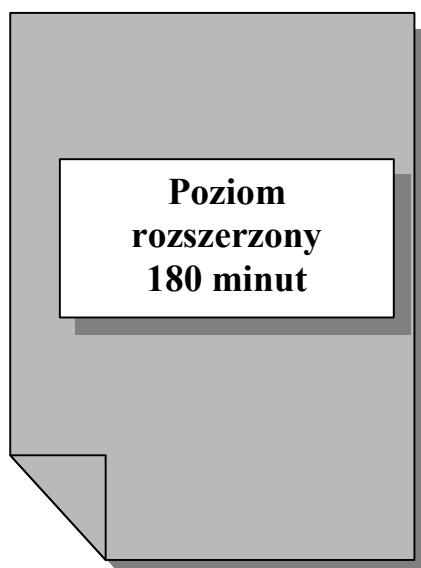
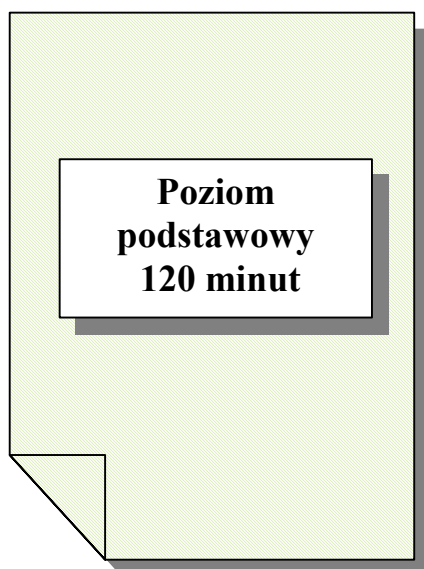
- Funkcjonalna wobec tematu, spójna wewnętrznie, uporządkowana. 0 - 2
- Uporządkowana, spójna. 0 - 1

III. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA I STYLISTYCZNA

- Poprawna, ujednolicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia; żywy i zgodny z zastosowaną formą styl, bogate słownictwo. 0 - 3
- Poprawna składnia i frazeologia (nieliczne błędy), zgodna z normą fleksja i ortografia (nieliczne błędy), zgodny z zastosowaną formą styl, wystarczająca leksyka. 0 - 2
- Wypowiedź komunikatywna mimo schematycznej i często niezgodnej z normą składni, dopuszczalne błędy ortograficzne, widoczne schematy językowe. 0 - 1

ANEKS

PRZYKŁADY WYPOWIEDZI PISEMNYCH

PRZYKŁADOWE ODPOWIEDZI UCZNIÓW
PRZEKŁAD TEKSTU

Tekst nr 1

M. T. Cicero, *In Verrem II, lib. IV* 117-119

Często słyszeliście, że Syrakuzy są największe z greckich miast i najpiękniejsze ze wszystkich. Jest tak, sędziowie, jak się mówi. Ze względu na położenie jak i umocnienia oraz dostęp zarówno od strony lądu, jak i morza, (miasto) wspaniale do podziwiania, ma również porty włączone do zabudowy miasta, które, chociaż mają oddzielne dojścia, to jednak łączą się ze sobą i stykają. To miasto jest takie, że jak się mówi, składa się z czterech dużych miast (dzielnic). Jedną z dzielnic jest ta, którą nazwałem Insula (Wyspa), która opasana dwoma portami rozciąga się pomiędzy ujściem i dojściem jednego i drugiego portu. Na niej jest dom, który należał do Hierona, z którego zwykli korzystać pretorzy. W tej dzielnicy znajduje się wiele świątyń, lecz dwie które od dawna przewyższają pozostałe to (jedna) Diany i druga niezwykle ozdobna – świątynia Minerwy. W głębi tej wyspy jest źródło słodkiej wody, niezwykle wielkości i obfite w ryby, które nazywa się Aretuza.

Drugą dzielnicą Syrakuz jest ta, która nosi nazwę Achradina. W niej znajduje się wielkie Forum, wspaniałe portyki, niezwykle ozdobny ratusz (prytanejon), wspaniała kuria i niezwykła świątynia Jowisza Olimpijskiego.

Trzecią dzielnicą jest ta, która została nazwana Tycha, ponieważ w tej części miasta była stara świątynia Fortuny. W niej znajduje się wspaniały gimnazjon oraz rozliczne świątynie. Ta część miasta jest też najgęściej zaludniona i najchętniej zamieszkiwana.

Czwartą dzielnicą jest ta, która nazywa się Neapol, ponieważ została dobudowana jako ostatnia. W najwyższym położonym miejscu znajduje się ogromny teatr a poza tym dwie wspaniałe świątynie – jedna Cerery, druga Libery.

Tekst nr 2

T. Livius, *Ab Urbe condita, II* 12

Gajusz Mucjusz młodzieniec ze szlchetnego rodu, najpierw sam postanowił przedostać się do obozu wrogów. Potem jednak obawiając się, że jeśli poszedłby bez rozkazu konsula i w tajemnicy przed wszystkimi, zostanie pochwycony przez strażników rzymskich i zawrócony do obozu jako uciekinier. Udał się więc do senatu. Tam powiedział: "Ojcowie, chcę przepłynąć się przez Tyber i dostać się – jeśli będę mógł – do obozu wrogów. Nie dla łupu ani nie po to, aby się mścić za spustoszenia, ale jeśli bogowie pozwolą, mam w duszy

poważniejszy (większy) zamiar”. Ojcowie wyrażają zgodę; (Mucjusz) ukrywszy pod szatą miecz, wyrusza.

Gdy przybył w to miejsce, stanął w gęstym tłumie w pobliżu trybunału królewskiego. Tam właśnie wypłacano przypadkiem żołnierzom żołd i pisarz siedząc razem z królem i podobnie ubrany, był bardzo zajęty, a żołnierze podchodzili do niego tłumnie. (Mucjusz) obawiając się spytać, który z nich jest Porsenną, aby nie okazało się że z powodu nieznajomości króla sam zdradzi, kim jest, zabił pisarza zamiast króla. Doprowadzony przed trybunał królewski, mimo tak trudnego (niebezpiecznego) położenia, bardziej wzbudzał strach niż sam się bał. Powiedział:”Jestem obywatelem rzymskim, nazywają mnie Gajuszem Mucjuszem, jako wróg chciałem zabić wroga. I nie ja jeden taki zamiar miałem wobec ciebie, bo za mną (jest) stoi wielu, którzy ubiegają się o taki sam zaszczyt. A to – rzekł – (dla ciebie), żebyś wiedział, jak mało znaczy ciało (życie) dla tych, którzy widzą (przed sobą) wielką sławę; i włożył prawą rękę w ogień przygotowany do składania ofiar.

WYPRACOWANIE

Literatura antyczna bezpośrednio inspirowana mitologią często poruszała zagadnienie postawy człowieka wobec losu. Rozpatrywała różne przypadki – przykłady zaczerpnięte bądź to z życia mitycznych postaci, bądź z zagadnień codzienności, w której najzwyczajni śmiertelnicy zmuszeni byli zmagać się z różnorodnym dylematami i problemami życiowymi. Starożytni żyli według zasad – wzorów, wywodzących się wprost z tradycji mitologicznych lub z filozofii. Mitologia i filozofia proponują różne postawy wobec życia, ale są też narzędziem, dzięki któremu owe zasady przenikają wraz z dziedzictwem antyku do naszej codzienności. Jakie więc postawy wobec losu prezentują w swoich dziełach poszczególni twórcy antyczni?

Publiusz Owidiusz Naso, poeta epoki augustowskiej, w X księdze “Metamorfoz” przedstawia znany mit o poecie trackim Orfeuszu i jego ukochanej Eurydyce. Mityczny śpiewak, po tragicznej śmierci żony, która zmarła ukąszona przez zmię, nie waha się podjąć trudu wyprawy do Hadesu, aby wyrwać ukochaną ze świata umarłych. Wiemy, że bogowie postawili Orfeuszowi warunki, których jego ludzka, ułomna natura nie pozwoliła mu wypełnić i odzyskać ukochanej. Owidiusz w ukazanej w swoim poemacie wersji mitu kładzie szczególny nacisk na elementy uczucia i ekspresji, często pomijane przez innych poetów, którzy przed nim ukazywali ten sam mit. W “Metamorfozach” istota postępowania Orfeusza sprowadza się do sprzeciwu wobec odwiecznych i niezmiennych praw, jakimi rządzi się śmierć. Tracki śpiewak wierzy, że potęgą uczucia uda mu się zmienić boskie wyroki i przywrócić życie ukochanej. Decydując się na zejście do Hadesu wiele zaryzykował, wiedząc, że próby pertraktacji z bogami mogą się skończyć dla niego tragicznie.

Mit ten ma swoje stałe miejsce w kulturze, jest toposem wielokrotnie wykorzystywanym przez poetów, malarzy i rzeźbiarzy dla podkreślenia potęgi takiej miłości, która jest zdolna przezwyciężyć największe przeszkody. Dla współczesnego czytelnika mit ten stanowi przede wszystkim doskonały przykład postawy, w której miłość nie może być zachwiana ani zniszczona, nawet przez śmierć.

Mitologicznej historii z “Metamorfoz” przeciwstawiona jest wymowa symboliczna pieśni Horacego – “Ody do Licyniusza”. Poeta radzi przyjacielowi, aby ten zawsze kierował się w życiu umiarem i roztropnością, aby nie przeklinał własnego losu w niepowodzeniach i w nieszczęściu oraz nie zlorzeczył innym. Nie powinien przeciwstawiać się bogom, ponieważ to od ich woli zależą jego losy.

Przychylność Jowisza można zyskać jedynie rozważnym i bogobojnym życiem, a złością i zlorzeczeniem można sprowadzić na siebie jego gniew. Poeta w radach

dla przyjaciela ukazuje nam też *“aurea mediocritas”* – złoty środek, umiar we wszystkim, co czynimy. Jest on potrzebny do osiągnięcia spokoju i szczęścia. Swoją wizję buduje poeta w oparciu o przesłanie filozofii greckiej, przede wszystkim stoickiej, która uczyła, jak być niewzruszonym i umiarkowanym wobec różnych niespodzianek losu. Obraz losu i postawy wobec niego przedstawia poeta poprzez liczne metafory: żeglugę – życie, pałac – dostatek, brudną chatę – biedę, łuk Apollina – wolę bogów. Horacjański sposób ukazywania postawy wobec losu żywy jest również w twórczości poetów nowożytnych: Kochanowskiego, Sarbiewskiego czy współcześnie – Herberta. Dla współczesnego czytelnika przesłanie wynikające z *“Ody do Licyniusza”* zdaje się być również aktualne jako zasada, że jedyną drogą do szczęścia jest życie godne i skromne.

Nieco odmienny, choć w gruncie rzeczy bardzo zbliżony do horacjańskiego pogląd reprezentuje Epikur w *“Liście do Menojkeusa”*. Ten grecki filozof okresu hellenizmu, który nauczał, że do osiągnięcia szczęścia potrzebna jest mądrość i sprawiedliwość twierdził też, że człowiek może osiągnąć szczęście i przyjemność w życiu, ale tylko wtedy, gdy będzie żył rozumnie, moralnie i sprawiedliwie. A zatem, aby osiągnąć szczęście trzeba żyć cnotliwie. W prezentowanym fragmencie listu Epikur wskazuje na fakt, że zwykli ludzie boją się śmierci jak największego zła. Czasami też traktują ją jak ucieczkę od przeciwności życia. Filozof twierdzi, że dla mądrego człowieka – mędrca żadne z tych rozwiązań nie jest właściwe. Mądry człowiek ceni i samo życie – bo wie jak je przeżyć przyjemnie. Rozumie też konieczność śmierci jako naturalnego kresu. Na koniec Epikur sam od siebie dodaje jakby radę dla Menojkeusa, że wszystkie wskazówki, zarówno te pochodzące od zwykłych ludzi, jak i od mędrców, niewiele pomagają jeśli nie rozumiemy, że każdy z nas sam musi się ćwiczyć w sztuce życia. Pamiętajmy jednak o tym, że człowiek powinien żyć chwilami szczęśliwymi, czerpać z życia przyjemności pamiętając przy tym, że życie kiedyś dobiegnie końca. Żyjmy więc tak, żebyśmy w obliczu nadchodzącej śmierci mogli powiedzieć, że przeżyliśmy je dobrze.

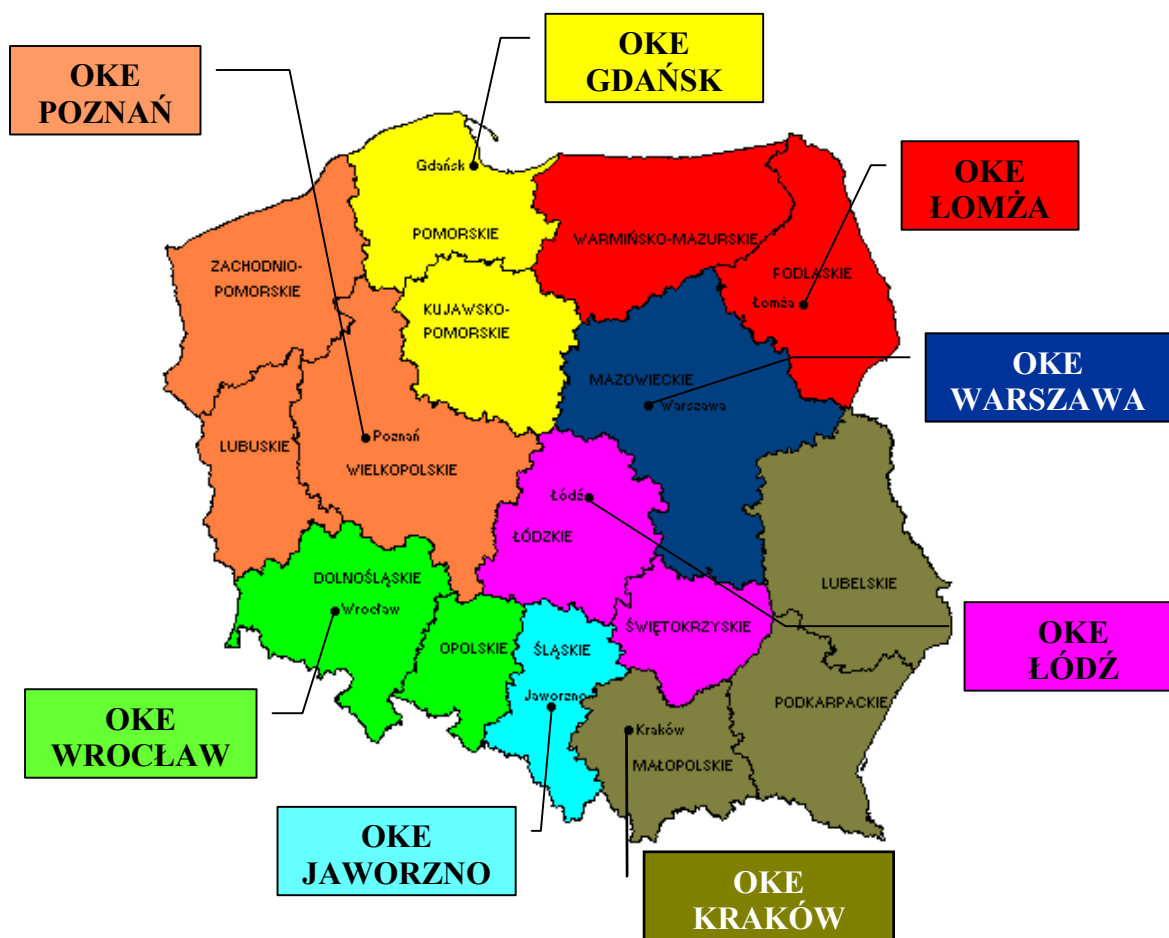
Angielski malarz przełomu XIX i XX wieku – John William Waterhouse w swoim dziele *“Odyseusz i Syreny”* nawiązuje do poematu Homera *“Odyseja”*, a szczególnie do jednego z epizodów wędrówki Odyseusza. Bohater spod Troi po skończonej, wieloletniej wojnie powraca do Itaki i do oczekującej go ukochanej Penelopy. Powrót zamienia się w wieloletnią tułaczkę pełną niebezpiecznych przygód i zmagania z losem.

Do jednej z tych przygód nawiązuje obraz J.W. Waterhousa. Odyseusz wraz z towarzyszami żeglują ku wyspie Syren. Już z dala słychać ich kuszący, przejmujący śpiew. Jest tak niezwykle i piękny, że podróżni uwiedzeni jego brzmieniem tracą rozum, dają się

porwać niezwykleму zjawisku aż w końcu giną. Rozsądny, doświadczony przez życie ale i przebiegły Odys rozumie na jakie niebezpieczeństwo wystawia go los. Dlatego nie waha się użyć przeciw niemu podstępny; każe się przywiązać do masztu ale wcześniej zatka uszy woskiem swym towarzyszom, aby wiosłowali bez przeszkód i mogli oddalić się od niebezpieczeństwa. Odważnie i nieustraszenie walczy z niebezpieczną pokusą, ponieważ za wszelką cenę chce wrócić do domu. Ma jasno określony cel, który jest dla niego najważniejszy. Postawa Odyseusza, tak sugestywnie pokazana przez malarza (tajemnicze Syreny pół – kobiety pół – ptaki, niewzruszony Odys, okręt spokojnie płynący przez niebezpieczny zakątek) zakłada nieustanną i zdecydowaną walkę z przeciwnościami w imię osiągnięcia nadrzędnych celów. Ma ona znaczenie również i dziś, kiedy upór i determinacja decydują o przetrwaniu w trudnej rzeczywistości.

Literatura antyczna oraz nawiązująca do niej sztuka prezentują różne postawy człowieka wobec losu. W poemacie Owidiusza czytamy o sile miłości, która jest w stanie przewyciężyć śmierć. Tracki poeta z niezwykłą determinacją i poświęceniem zmagają się z przeznaczeniem, aby ocalić ukochaną żonę. W pieśni Horacego możemy natomiast znaleźć zachętę do życia w równowadze i spokoju. Jeśli będziemy kierować się umiarem, osiągniemy wiele. Szczęście polega na umiejętności spokojnego wyboru złotego środka. Filozofia zachęca również do kierowania się w życiu mądrością, która chroni zarówno przed strachem, jaki i przed nierozważnym działaniem. Nawiązanie przez dziewiętnastowiecznego malarza do wątku Odyseusza przypomina o sile charakteru i zdecydowaniu – cechach, które są niezbędne do osiągnięcia wybranego celu.

Przedstawione w materiale literackim i ikonograficznym poświęcenie dla miłości, złoty środek, rozważa w działaniu oraz upór w dążeniu do celu to postawy jakże aktualne dzisiaj we współczesnym świecie, w którym aby przetrwać i nie zatracić własnej osobowości potrzebne są zasady i wartości wypróbowane i sprawdzone przez pokolenia.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Łucka 11, 00-842 Warszawa
 tel. 022 656 38 00, fax 022 656 37 57
 www.cke.edu.pl ckesekr@cke.edu.pl

OKE Gdańsk

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk,
 tel. (0-58) 320 55 90, fax.320 55 91
 www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

OKE Łódź

ul. Praussa 4, 94-203 Łódź
 tel. (0-42) 634 91 33 s: 664 80 50/51/52
 fax. 634 91 54
 www.komisja.pl komisja@komisja.pl

OKE Jaworzno

ul. Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
 tel.(0-32) 616 33 99 w.101
 fax.616 33 99 w.108, www.oke.jaw.pl
 oke@oke.jaw.pl

OKE Poznań

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
 tel.(0-61) 852 13 07, 852 13 12, fax. 852 14 41
 www.oke.poznan.pl
 sekretariat@oke.poznan.pl

OKE Kraków

al. F. Focha 39, 30-119 Kraków
 tel.(0-12) 618 12 01/02/03, fax.427 28 45
 www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

OKE Warszawa

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
 tel. (0-22) 457 03 35, fax. 457 03 45
 www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

OKE Łomża

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
 Tel/fax. (0-86) 216 44 95
 www.okelomza.com
 sekretariat@oke.lomza.com

OKE Wrocław

ul. Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
 tel. sek. (0-71) 785 18 52, fax. 785 18 73
 www.oke.wroc.pl sekret@oke.wroc.pl